

Dret Penal Econòmic i de l'Empresa

Codi: 102247

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500786 Dret	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Jordi Casas Hervilla

Correu electrònic: Jordi.Casas@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Jordi Casas Hervilla

Prerequisits

Per una adequada comprensió i seguiment del contingut d'aquesta assignatura optativa és molt recomanable que l'alumne hagi superat les assignatures obligatòries de Dret Penal (Dret Penal I, Dret Penal II i Dret Penal III). Encara que no imprescindible, també ajudarà a la millor comprensió de la mateixa cursar simultàniament l'assignatura optativa de "Judicis penals".

Objectius

- Conèixer les característiques bàsiques dels delictes socioeconòmics i en l'àmbit de l'empresa.
- Saber determinar les conseqüències jurídiques imposables per aquests delictes.
- Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i interpretació jurídica en aquest àmbit de delinqüència.
- Conèixer com s'articula la protecció penal en l'àmbit socioeconòmic amb altres àmbits de l'ordenament jurídic.
- Conèixer el context polític-criminal d'aquestes figures delictives i desenvolupar una capacitat analítica i crítica.
- Saber qualificar uns fets provats relacionats amb la matèria i determinar la pena imposable.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictàmens.

- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica.
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictàmens.
5. Definir estratègies de defensa dels interessos jurídicopenals.
6. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
7. Definir les principals institucions penals.
8. Distingir la connexió important que hi ha entre el dret penal substantiu i el dret penal processal.
9. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
10. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
11. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
12. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
14. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
15. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
16. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
17. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
18. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
19. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
20. Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
21. Prendre consciència de la importància del compromís ètic de l'advocat en el procés penal.
22. Presentar a l'aula la defensa o l'acusació de casos penals.
23. Reconèixer i resoldre problemes.
24. Redactar escrits específicament de contingut penal vinculats al procés, fonamentalment de conclusions provisionals, recursos i sentències.
25. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.
26. Redactar resolucions de casos penals.

27. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
28. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
29. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
30. Tenir habilitat per prendre decisions.
31. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
32. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
33. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

TEMA 1. INTRODUCCIÓ AL DRET PENAL ECONÒMIC. 1. La irrupció dels "delictes contra l'ordre socioeconòmic" en el Codi penal de 1995: antecedents, àmbit d'extensió i polèmica de la seva incriminació. 2. Fonament, concepte i objecte de Dret Penal Econòmic. 3. Fonts del Dret Penal Econòmic. 4. El principi de *ultima ratio* i la necessària subsidiarietat del Dret Penal Econòmic. 5. El principi *non bis in idem*.

TEMA 2. QÜESTIONS DE PART GENERAL APLICADES A L'ÀMBIT ECONÒMIC I DE L'EMPRESA. 1. Els delictes de perill. 2. Les normes penals en blanc. 3. La imputació objectiva i la qüestió del risc permès. 4. La omissió. 5. Autoria i participació en delictes especials i en òrgans col·legiats. 6. La responsabilitat penal de les persones jurídiques. 7. L'error en el dret penal econòmic.

TEMA 3. BREU REFERÈNCIA A ALGUNS DELICTES PATRIMONIALS BÀSICS. 1. L'estafa. 2. L'apropiació indeguda. 3. Característiques comuns a ambdós delictes. 4. Delimitació respecte d'altres modalitats delictives.

TEMA 4. INSOLVÈNCIES PUNIBLES. Aixecament de béns i Concursos.

TEMA 5. LES FALSEDATS DOCUMENTALS. 1. Bé jurídic protegit. 2. Classes de falsedat: falsedats materials i falsedats ideològiques. 4. Noves modalitats falsàries introduïdes per la LO 5/1010: a) La utilització o tràfic de documents d'identitat falsos; b) el tràfic de certificats falsos; c) La falsificació de targetes de crèdit i debit i xecs de viatge. 5. Problemes consursals: la difícil delimitació entre concurs de lleis i de delictes i la necessitat de respectar el principi *non bis in idem*.

TEMA 6. ELS DELICTES SOCIETARIS. 1. Qüestions generals: a) El concepte de societat; b) Les condicions de perseguibilitat. 2. L'administració deslleial. Delimitació amb el delicte d'apropiació indeguda. 3. La falsedat contable. 4. Obstrucció de l'acció inspectora o supervisora de l'Administració.

TEMA 7. ELS DELICTES RELATIUS AL MERCAT I ELS CONSUMIDORS. 1. L'apoderament i revelació de secrets d'empresa. Delimitació respecte als delictes contra la intimitat. 2. El delicte de publicitat enganyosa. Delimitació respecte al delicte d'estafa. 3. El delicte de facturació falsa. Delimitació respecte les falsedats documentals. 4. El delicte d'alteració de preus. Problemes persecutoris. 5. Noves modalitats delictives: a) L'anomenada "estafa d'inversions"; b) La corrupció entre particulars.

TEMA 8. ELS DELICTES RELATIUS A LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL. 1. Bé jurídic protegit. 2. Elements del tipus bàsic. 3. Tipus específics. 4. Tipus qualificats

TEMA 9. ELS DELICTES DE BLANQUEIG DE CAPITALS, CONTRA LA HISENDA PÚBLICA I CONTRA LA SEGURETAT SOCIAL. 1. El delicte de blanqueig de capitals. 2. El delicte de defraudació tributària. 3. El delicte de defraudació a la Seguretat Social. 4. El delicte de frau de subvencions. 5. Els delictes de frau comunitaris. 6. El delicte contable tributari.

TEMA 10. ELS DELICTES RELATIUS A L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I L'URBANISME, LA PROTECCIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC ARTÍSTIC I EL MEDI AMBIENT. 1. El delicte urbanístic. 2. Els delictes ecològics.

Metodologia

El procés d'aprenentatge té com a base el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca subministrant-li informació i mostrant-li les fonts on es pot aconseguir.

El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'estudiant es fonamenta en les següents activitats:

1. Activitats dirigides

1.1. Classes magistrals: on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria i seu el marc jurídic normatiu i jurisprudencial. Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat a l'estudiant i estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne.

1.2. Classes pràctiques: on els estudiants analitzen i resolen juntament amb el professor casos pràctics prèviament elaborats. La base del treball pràctic és la comprensió i aplicació crítica de la normativa i jurisprudència relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques.

Es tracta d'activitats que els estudiants desenvoluparan en l'aula, amb la supervisió i suport del professor. Es tracta de l'elaboració d'algun supòsit pràctic en l'aula, estudi i discussió oral de textos jurídics,

2. Activitats autònomes

L'alumne haurà de dedicar la major part del temps de l'assignatura a treballar el contingut de l'assignatura amb els manuals de referència, llegir la bibliografia complementària, elaborar mapes conceptuals, redactar les activitats pràctiques i estudiar per l'examen teòric.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	4,5	0,18	2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33
Classes teòriques	30	1,2	1, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 33
activitats pràctiques realitzades a l'aula	10,5	0,42	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33
Tipus: Autònomes			
Lectura de bibliografia, resolució de casos pràctics, estudi	103	4,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33

Avaluació

El model d'avaluació és continuada, amb l'objectiu de poder conèixer el grau d'assoliment dels continguts de l'assignatura. L'avaluació final de l'assignatura consta de dues parts:

- 1) Un examen final teòric, que suposa el 50% de l'assignatura. Els alumnes que no superin aquest examen podran ser re-avaluats del mateix.
- 2) Una avaluació de tres casos pràctics durant el curs, que conforma el 40% de la nota final de l'assignatura. S'establirà una activitat pràctica complementària en cas de que l'alumne no superi una de les activitats proposades.
- 3) Anàlisi crític d'un llibre i exposició oral del mateix.

Aclariments pel que fa a l'avaluació de l'activitat pràctica:

- Amb independència de que es proposin diversos supòsits pràctics reals, que es resoldran a l'aula al fil de les classes teòriques, es proposaran tres supòsits pràctics com a activitats autònomes per l'alumne, que es presentaran per escrit a la data indicada pel professor per resoldre l'activitat a l'aula.

- L'alumne, per poder assolir una nota d'avaluació pràctica, haurà de presentar els tres casos pràctics i assistir a l'aula quan es resolguin.

Per la qualificació final de l'activitat pràctica, que conforma el 50% de la nota final, es tindrà en compte també la participació activa a classe.

A l'inici del curs el/la professor/a responsable de l'assignatura informarà als alumnes, a través de l'Aula Moodle, de les dates exactes de les activitats d'avaluació continuada, concretant les característiques de les mateixes; així com, del model d'examen final (test, preguntes curtes, etc.).

. Reavaluació:

- Pel que fa al 50% de l'avaluació continuada: es durà a terme el dia fixat per la prova final de conjunt. Substituirà la pitjor de les notes d'avaluació continuada obtingudes. L'alumne/a haurà de fer l'activitat de reavaluació de la mateixa tipologia que la suspesa. En haver activitats de diferent pes en la nota i tipologia, en el cas d'haver suspès dues activitats de pesos diferents, podrà escollir quina d'elles vol reavaluar (només podrà realitzar una).

- Pel que fa al 50% de la prova final de conjunt: l'alumne/a que suspengui la prova final de conjunt es podrà presentar a la reavaluació. La reavaluació es farà en les mateixes condicions. Realització: en la data fixada per Gestió Acadèmica.

- Només es poden reavaluar aquelles activitats que han estat avaluades i suspeses.

- No caldrà obtenir una nota mínima ni de l'avaluació continuada, ni de la prova final, per realitzar la reavaluació.

- No es podrà presentar a la reavaluació per a pujar nota.

. Nota global de l'assignatura: La nota final de l'assignatura resultarà de la suma de totes les activitats avaluades o reavaluades, en el seu cas. Per aprovar l'assignatura cal obtenir una nota global de mínim 5 punts.

. Revisió: en publicar les notes, tant de les activitats realitzades durant el curs, com de la prova final, com de la reavaluació, el professor/a especificarà el sistema de revisió (data, horari i espai).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi d'un llibre	10%	0	0	1, 4, 6, 9, 28
activitats pràctiques	40%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33
examen teòric	50%	2	0,08	1, 6, 7, 9, 14, 16, 18, 29, 30

Bibliografia

- MARTÍNEZ-BUJÁN PÉREZ, C.: *Derecho penal económico y de la empresa: parte general*. Tirant lo Blanch, Valencia, 2016.

- MARTÍNEZ-BUJÁN, C. *Derecho penal económico y de la empresa: parte especial*. Tirant lo blanch, Valencia, 2015.